

Suezkrisen

af Ulrich Pfeil

Oversat af Jens Ellekær

Kilde: *Aus Politik und Zeitgeschichte*, 17-18, 2006
Bundeszentrale für politische Bildung

Aus Politik und Zeitgeschichte udgives af den tyske Forbundscentral for politisk dannelse (*Bundeszentrale für politische Bildung*) som et tillæg til ugeavisen *Das Parlament*. Med Forbundscentralens egne ord har udgivelsen til formål at ”offentliggøre videnskabeligt baserede, alment forståelige bidrag til samtidshistoriske og socialvidenskabelige temaer såvel som til aktuelle politiske spørgsmål. Tillægget er et forum til diskussion, en indføring i komplekse vidensområder og tilbyder en afbalanceret blanding af grundlæggende og aktuelle analyser.”

Ulrich Pfeil, født 1966, dr.phil; 2005-10 professor for tysklandsstudier ved Université Jean Monnet de Saint-Étienne, siden 2010 professor ved Université de Lorraine; Pfeil har især forsket i tysk-franske relationer.

Indledning

Efteråret 1956 var fyldt med gennemgribende politiske begivenheder på det internationale niveau. Forbundskansler Konrad Adenauer talte i sin regeringserklæring den 8. november for det første om udviklinger, som bidrog til at overvinde modsætninger, for det andet om at nå til en ”sund ligevægt”.

Hertil talte især Luxembourgtraktaten af 27. november 1956, hvori Frankrig og Forbundsrepublikken Tyskland enedes om genindlemmelsen af Saarland som forbundsland fra 1. januar 1957 og dermed fjerende det ”stridens æble”, som til stadighed havde belastet de bilaterale relationer. Derudover så Adenauer spændinger og konflikter, som i dele af verden ”på vilkårlig og uansvarlig vis” havde fremkaldt ”uorden”. Eksplicit nævnte han folkeopstandene i Polen og Ungarn, som han på samme vis som 17. juni 1953 i DDR anså for

”undertrykte befolkningers elementære tilkendegivelser af frihedsvilje mod et ubønhørligt, umenneskeligt og på udenlandske magtmidler baseret diktatur”.

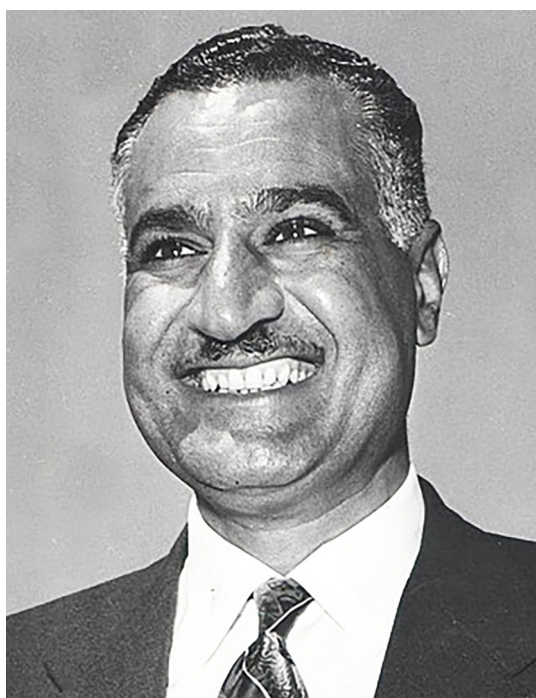
Hans vurdering af begivenhederne under Suezkrisen, hvori ikke blot forbundsfællerne Frankrig og Storbritannien, men tillige Israel og Egypten var involverede, var mere tilbageholdende.¹ Forbundsrepublikkens særlige relation til den jødiske stat vanskeliggjorde en åben fordømmelse, men kansleren kunne ikke tillade sig at tage ensidigt parti for de vestlige partnere, idet Egypten var blandt de førende blokfriske stater, som begge de tyske stater bejlede til.

Jost Dülffer har beskrevet Suezkrisen i 1956 som ”initiativ til en for den vestlige statsverden efter Anden Verdenskrig enestående sammensværgelse til krig”.² Det uforholdsmæssige i de anvendte magtpolitiske instrumenter taler for, at militæraktionen ikke blot drejede sig om at genvinde kontrollen over Suezkanalen, efter at den egyptiske præsident Gamal Abdel Nasser havde nationaliseret den.³ For at give indtryk af krisen multiple dimensioner, skal der indledningsvis redegøres for krisens forløb og for, hvorledes den i sidste ende førte til en fransk-britisk fiasko på det diplomatiske niveau, for derefter at placere denne begivenhed inden for rammerne af afkoloniseringen, øst-vest-konflikten og de tysk-franske relationer.⁴

Suezkanalens strategiske betydning

Allerede den franske diplomat og ingeniør Ferdinand de Lesseps havde i det 19. århundrede erkendt den store strategiske betydning af en kunstig vandvej mellem Middelhavet og Det Røde hav, idet en sådan ville spare søfarten for at sejle rundt om Kap Det Gode Håb ved Afrikas sydspids på vejen fra Europa til Asien. Under ledelse af det franske suezkanalselskab indledtes bygningen af den 163 kilometer lange kanal. Den kunstige vandvej blev den 16. november 1869 åbnet for skibstrafik.⁵ Efter ibrugtagningen blev kanalen drevet af *Compagnie Universelle du Canal Maritime*

de Suez, som i aftalen af 1888 fik en koncession for 99 år. Egypten havde gennem sin vicekonge, Muhammad Said, fået en stor andel i dette selskab, men hans efterfølger, Ismael Pasha, måtte som følge af en stor statsgæld sælge anparterne til briterne, således at Egypten reelt blev et britisk protektorat. Også efter Egyptens tilbagevinding af sin selvstændighed var selskabet fortsat domineret af franskmænd og briter, og dermed var kanalen med en bred landstribede fuldstændig på udenlandske hænder. Som følge af den voksende betydning af olie på Den Arabiske Halvø efter Anden Verdenskrig var kanalens strategiske rolle øget yderligere.

Gamal Abdel Nasser
Egyptens præsident 1956-70 (foto fra 1962)

Tidligt i 1960'erne opstod der diskussioner om kanalens fremtid efter koncessionens udløb. Selskabet tilstræbte en ikke-egyptisk løsning, idet man betragtede landet som uegnet til selv at føre en sådan forretning. Bag denne senimperialistiske holdning skjulte der sig en bekymring for yderligere at miste indflydelse i verden. Siden 1945 var det blevet stadig tydeligere, at Storbritannien ikke rådede over tilstrækkelige ressourcer til at konsolidere imperiet.⁶ På baggrund af nationalistiske bevægelser i den "tredje verden" fik Egypten

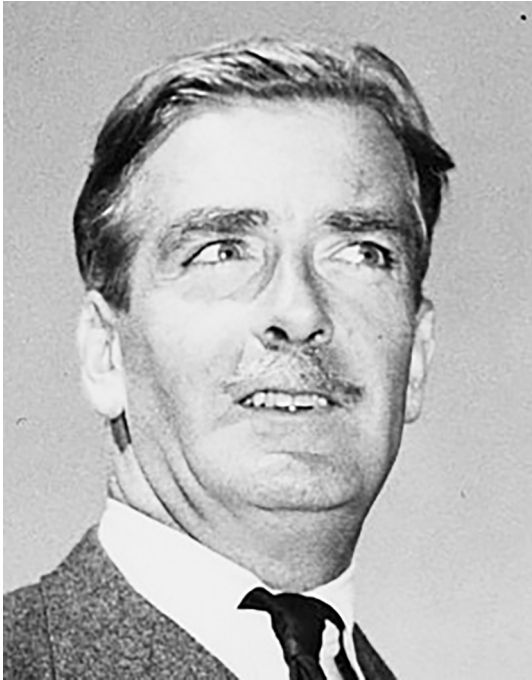
en voksende betydning, men briterne rådede som følge af en traktat fra 1936 over et militært støttepunkt i kanalzonen.

Da den egyptiske regering under kong Faruk den 23. juli blev væltet af et militærkup, forværedes forholdet mellem Egypten og Storbritannien yderligere. Efter at det hidtidige regime havde opretholdt samarbejdsrelationer til de europæiske magter, fulgte den ny regering en snarere nationalistisk og antiisraelsk kurs, med hvilken den tilnærmede sig Østblokken. Dette kursskifte skærpede for det første de regionale konflikter i Mellemøsten, idet Israel så sig udfordret af en våbenleveringsaftale, som Nasser havde indgået med Tjekkoslaviet, og som af Vesten blev tolket som begyndelsen på en kommunistisk undergravning af Egypten. Endvidere truede en krise mellem Egypten og Storbritannien og Frankrig, der fastholdt kontrollen over Suezkanalen og afviste Nassers krav om en national løsning for vandvejen, hvilket af Georges-Henri Soutou ikke kun blev forklaret med økonomiske og strategiske interesser: "Ved siden af de økonomiske interesser var kanalen et symbol på den franko-britiske tilstedeværelse i Mellemøsten og for hele den imperiale tidsalder."⁷ Spændingerne kunne i første omgang bilægges gennem Suez-aftalen af 19. oktober 1954, hvori Storbritannien forpligtede sig til inden 20 måneder at trække sine tropper ud af Suezkanalzonen. Som modydelse garanterede Egypten at vedligeholde det militære støttepunkt og at stille det til rådighed for briterne i tilfælde af krig; samtidig anerkendte Egypten zonen internationale statut. I juni 1956 var de britiske tropper væk. Alt pegede på en fredelig løsning.

Vejen ind i krisen

Overraskende meddelte Nasser den 26. juli 1956 nationaliseringen af Suezkanalen for herved at kunne finansiere opførelsen af en dæmning ved Aswan, efter at amerikanerne havde trukket deres tilbud om lån tilbage. Med sin beslutning havde Nasser brudt international ret, for den rejste tvivl om den fri gennemsejlingsret, som var forankret i

Det Internationale Kanalselskabs statutter. Selvom Nasser gav garanti for den fri gennemsejling af kanalen og erklærede sig rede til at kompensere anpartshaverne i selskabet, hvoraf Frankrig havde halvdelen, og britiske banker og industrivirksomheders andele udgjorde 45 procent,⁸ udløste hans tale en alvorlig krise.⁹

Anthony Eden
Storbritanniens premierminister 1955-57
(foto fra 1945)

Kolonialmagterne så sig udfordrede, især Frankrig som siden 1954 førte krig mod den algeriske uafhængighedsbevægelse og havde set sig tvunget til efter Marokko også at give Tunesien under ledelse af Habib Bourguiba uafhængighed. Ganske vist billigede USA på tre internationale konferencer nationaliseringen af kanalen, men hverken Storbritannien eller Frankrig var indstillede på at affinde sig med dette. Endvidere tilspidse den arabisk-israelske konflikt på ny, thi for det første havde Nasser, der var blevet til en symbolsfigur for den ny arabiske nationalisme, siden sin magtovertagelse ikke lagt skjul på sin fjendtlige holdning over for Israel;¹⁰ for det andet var Israel som følge af blokaden af Tiran-strædet ved udsejlingen fra Aqaba-bugten til Det Røde Hav og spærringen af Suezkanalen for israelske skibe og skibe på vej til Israel blevet afskåret fra sine asiatiske og

afrikanske handelspartnere. Dertil kom tiltagende terrorangreb fra palæstinensere, som opererede fra Egypten. Den israelske regering håbede gennem en besættelse af Sinai at kunne forbedre den jødiske stats sikkerhed betragteligt.

Også den franske politisk sigtede nu på krig. Paris anklagede Nasser for at støtte den algeriske uafhængighedsbevægelse. I modsætning til Frankrig var den offentlige opinion i Storbritannien imidlertid ikke positivt stemt over for et sådant eventyr. Premierminister Anthony Eden, der i mellemkrigstiden havde været modstander af Chamberlains appeasement-politik, ønskede gennem henvisning til Münchenkonferencen af at vende stemningen hos sine landsmænd og sammenlignede Nasser med Hitler og Mussolini. Mens Nasser i dag fremstår som en karismatisk leder, ”som gennem udenrigspolitiske succeser ønskede at føre sit fattige land til fremskridt af vestlig prægning”,¹¹ forblev Edens politiske tænkning helt og holdent fikseret på ”München”.¹²

Guy Mollet
Frankrigs ministerpræsident 1956-57
(foto fra 1956)

Indledningsvis var kun Frankrig og Storbritannien involveret i planlægningen af en militær aktion.¹³ Under de første overvejelser i juli 1956 tog udgangspunkt i en fælles operation mod

Egypten; men planen mandede ud i en hensigt om at iscenesætte operationen som en fredsskabelse mellem Israel og Egypten. Med dette for øje kom det til et hemmeligt møde mellem Frankrig, Storbritannien og Israel 22. til 24. oktober i Sèvres ved Paris, hvorunder Guy Mollet, Christian Pineau, David Ben-Gurion, Shimon Peres, Moshe Dayan og Selwyn Lloyd udkastede et machiavellisk scenario.¹⁴ De egyptisk-jordanske krigsforberedelser skulle give Israel påskud for et angreb på

David Ben-Gurion
Israels ministerpræsident 1948-53 og 1955-63
(foto fra 1955)

Egypten, på hvilket Paris og London ville reagere med et ultimatum, hvori der skulle kræves tilbagetrækning af tropperne fra kanalzonen. Cairos forventede afvisning af at efterkomme ultimatummet skulle give Frankrig og Storbritannien anledning til at ”befri” kanalen, styrte Nasser og at udstationere militær ved kanalen i Port Said. Frankrig og Storbritannien erklærede sig samtidig rede til at levere våben til Israel. Frankrig lovede endvidere at beskytte det israelske luftrum og den israelske kyst og ville med et veto i FN’s Sikkerhedsråd forhindre en resolution rettet mod Israel.

På såvel fransk som britisk side var det kun en snæver kreds, der fik kendskab til planen. Den amerikanske præsident Dwight D. Eisenhower, der

befandt sig i præsidentvalgkampens afsluttende periode, blev ikke orienteret. Briterne og franskmændene kendte til Eisenhowers afvisende holdning, for haan ønskede ikke, at hans genvalg skulle trues af en krig, som ville fremkalde nye spændinger med Moskva. Mens briterne og franskmændene satte kanalens betydning for Europa i forgrunden for deres overvejelser,¹⁵ dominerede øst-vest-konflikten i den amerikanske politiske tænkning. CIA var godt repræsenteret i Nassers entourage, og også Eisenhower-administration havde tætte kontakter til Nasser og ønskede ikke at drive ham i armene på Sovjetunionen.¹⁶ Disse forskellige virkelighedsopfattelser og kommunikationsproblemer inden for den vestlige lejr pegede på et svækket tillidsforhold i de transatlantiske relationer, som under tildragelserne ved Suezkanalen skulle udvikle sig til en håndfast krise.¹⁷

På krisens højdepunkt

”Operation Musketeer” begyndte 29. oktober 1956 med israelske troppers indmarch i Gazastriben og på Sinai-halvøen. Israelerne stødte hurtigt frem til kanalen. Storbritannien og Frankrig krævede begge siders tilbagetrækning og truede med intervention for at besætte området omkring kanalen som en bufferzone og at fremtvinge en våbenstilstand. Som det var forudset i planen, afviste Nasser ultimatummet og havde i denne beslutning støtte fra den egyptiske befolkning, der havde jublet over nationaliseringen af kanalen. Den 31. oktober indledte Storbritannien og Frankrig luftangreb på kanalzonen og egyptiske flyvestationer. Den 5. november luftlandsattes faldskærmsenheder ved flyvestationen Gamil. Enheder fra *Royal Marines* gik den følgende dag i land på den egyptiske kyst. Port Said blev fuldstændig ødelagt af brande. Briter og franskmænd var tæt på en militær sejr, men havde ikke regnet med modstand fra Eisenhower, som trods valgkampen viste sig mere udenrigspolitisk handlekraftig end forventet. Han anklagede briter og franskmænd for gennem deres egenrådige aktion at have forhindret en propagandaaktion mod den sovjetiske fremfærd i Ungarn.

Den 2. november, fire dage før præsidentvalget, fremsatte USA et dagsordenforslag i FN's Sikkerhedsråd, som krævede øjeblikkelig indstilling af kamphandlingerne. I de følgende dage blev den britiske valuta genstand for farlige kursudsving på New Yorks børs, og Washington øgede presset på premierminister Eden. Denne havde ikke blot ignoreret, at Storbritannien som følge af Anden Verdenskrig var blevet finansielt afhængig af USA, men havde også fejlbedømt den amerikanske holdning til afkoloniseringen. I konteksten

”med risikoen for forfærdende ødelæggelser”.¹⁸ Den fransk-britiske intervention kom ikke ubelejligt for Sovjetunionen, idet den med sit ultimatum kunne aflede den internationale kritik fra sin fremfærd i Ungarn. Sluttelig måtte, Frankrig, Storbritannien og Israel bøje sig for presset fra USA, USSR og FN. Den 6. november blev kampene indstillet. Den 3. december erklærede de sig rede til at trække deres tropper væk fra krigsskuepladsen, hvorefter der skulle rykke FN-tropper ind. Tilbagestrækningen forløb frem til 22. december.

Britisk *Centurion*-kanpvogn kører i land i Port Said fra landgangsskibet *HMS Puncher*.

af rivaliseringen med Sovjetunionen var amerikanerne interesserede i gode relationer til den ”tredje verdens” stater, og endvidere var der økonomiske interesser på spil. Den fiasko, der var ved at aftegne sig, ødelagde Edens renommé, således at han i slutningen af 1956 af Harold Macmillan blev tvunget til at træde tilbage.

Briterne og franskmændene havde under vurderet Sovjetunionen, som efter afslutningen på urolighederne i Polen nu vendte sig mod den ungarske revolution. Det forhindrede dog ikke Sovjetunionen i to dage efter, at dens tropper var rykket ind i Budapest, at rette et ultimatum til London og Paris, hvori der i tilfælde af, at kampene om Suezkanalen ikke blev bragt til ophør, truedes

Følgerne var vidtrækkende. Gennemsejlingen af kanalen forblev spærret frem til 1957 på grund af de skibe, som Egypten havde sænket i den ved krigshandlingernes begyndelse. USA og Sovjetunionen indtog de tidligere kolonimagters plads i Mellemøsten. Eisenhower lovede økonomisk og materiel støtte til de lande, som besluttede sig mod den socialistiske samfundsmodel. Moskva underskrev en aftale med Nasser, som lovede økonomisk støtte til bygningen af Aswan-dæmningen. Med denne overenskomst rykkede Egypten gennem mere end tyve år op som Sovjetunionens hovedforbunds fælle i den arabiske verden.

For Storbritannien og Frankrig sluttede det militære engagement ved Suezkanalen med en

diplomatisk ydmygelse. Det var blevet gjort smerteligt klart for begge lande, at de ikke længere var verdensmagter.¹⁹ Storbritannien placerede i 1957 sine atomstridskræfter under amerikansk kontrol. Frankrig forcerede derimod opbygningen af en uafhængig nuklear "force de frappe". Denne beslutning kan for det første forklares med den franske selvforståelse efter 1945 om ikke at ville lade eget politiske handlefelt begrænse sig til kun den vestlige halvkugle, for det andet med den vanskelige situation for hæren, som efter tilbagetrækningen fra Indokina to år tidligere og den "beskidte krig" i

Nasser ville blive efterfulgt af en sejr over den algeriske uafhængighedsbevægelse. Endvidere gjorde "München-syndromet" sig stærkt gældende. Den 5. september 1956 havde Mollet i partiledelsen for de franske socialister advaret mod at give en diktator frie hænder: "Naturligvis er Nasser ikke Hitler, men han anvender dennes metoder. Vi må derfor ikke tillade ham en første succes, for det kan udløse et nyt magtbegær hos ham." Kort efter indledningen på militærinterventionen erklærede han offentligt: "Vore fædre [...] har som arvgivet os den lære, at der er større værdi i at dø, end

Et De Havilland Sea Venom letter under Suezkrisen fra det britiske hangarskib HMS Albion.

Algeriet, som trak i langdrag, havde et presserende behov for en succes. De styrker, der blev trukket ud af Algeriet, havde måttet foretage et fuldstændigt skifte i deres operationsmodus, inden de kunne indsættes i Suez.²⁰ Efter at allerede Indokina og Algeriet havde demonstreret den voksende modstand fra staterne i den "tredje verden" mod kolonimagterne, tydeliggjorde udfaldet af militæractionen ved Suezkanalen, at Frankrigs rolle som kolonimagt nærmede sig slutningen. Suezkrisen afslutte i denne henseende det 19. århundrede.

Hvad var de franske motiver til at kaste sig ud i Suez-eventyret? Regeringen under Guy Mollet var fast overbevist om, at opstandene i Algeriet blev direkte styret af Egypten, således at en sejr over

at acceptere underkuelse og ydmygelse.²¹ Endnu i 1970 henviste Mollet i et interview til den sammenhæng mellem "München" og "Suez", som hans britiske kollega Anthony Eden havde betragtet på samme måde som ham selv: "Vi socialister led meget i 1938, fordi vi ikke greb ind, derfor kunne vi ikke for anden gang tillade, at et lille demokrati blev knust [...]. Vi kunne ikke tillade en eventyrer, denne Hitler i lille skala, at udvikle sig videre; det var for risikabelt."²²

Begge kolonimagter havde manøvreret sig i defensiven. Charles de Gaulle havde til hensigt at komme ud af denne situation efter 1958 med en udenrigspolitik, der fokuserede på national uafhængighed ("Fra Atlanterhavet til Ural"), hvil-

ket bragte ham på distance af USA. Den, der vil forstå Den Femte Republiks antiamerikanisme og de opløsningstendenser i det vestlige forbund, som Frankrig var ansvarlig for i 1960'erne, vil skulle søge årsagerne i Suezkrisen.

Kold krig og europæisk integration

USA og Sovjetunionen havde siden begyndelsen på Den Kolde Krig bestræbt sig på at konsolidere eget indflydelsesområde.²³ Mens det lykkedes Washington, ikke mindst som følge af sin økonomiske magt og udsigten til velstand i Vesten, at gøre sin integrationspolitik konsensussegnet, måtte Moskva på den grund af folkedemokratiernes manglende legitimitet igen og igen gribe til vold. Folkeopstande som i DDR den 17. juni 1953 truede ikke blot sen sovjetiske besættelsesmagt, men bragte også styrkebalancen mellem øst og vest i fare.

rencen i Genève i oktober og november 1955 ikke nås til nedrustningsaftaler, men forsikringerne om samarbejdsvillighed fik observatører til at tale om ”ånden fra Genève”.²⁴ Denne ånd kom ikke mindst til udtryk på SUKP's 20. partikongres i februar 1956, hvor Khrusjtjov talte om ”fredelig sameksistens mellem forskellige samfundssystemer”, som ganske vist ikke tabte socialismens sejr af syne, men ønskede denne opnået ad fredelig vej: ”Enten fredelig sameksistens eller ødelæggende krig i historien – en tredje vej eksisterer ikke.”²⁵

Denne vilje til afspænding forklarer, hvorfor amerikanerne reagerede tilbageholdende på den ungarske revolution den 23. oktober og selv efter sovjetiske troppers blodige nedkæmpelse af denne indskrænkede sig til protestresolutioner i FN's generalforsamling. Tilsvarende motiver kan også erkendes bag det amerikanske pres på Storbritannien og Frankrig. Da disse greb ind ved kanalen var det konsekvent, at USA gennem FN-afstemninger samt valuta- og handelspoliti-

Brasilianske soldater i Sinai i 1957 som en del af UNEF - United Nations Emergency Force. Danmark bidrog med soldater - i alt omkring 11.000 - i hele UNEF's indsatsperiode, 1956-67. (Den liggende soldat holder en Madsen M-50 maskinpistol, der blev produceret på licens i Brasilien.)

Stillet over for det nukleare våbenpotentiale og den deraf givne atomare fare for kloden voksede der i såvel Moskva som Washington en erkendelse af, at man måtte arbejde for en reduktion af spændingerne. Ganske vist kunne der under topmødesamtalerne og på udenrigsministerkonfe-

ske sanktioner kunne gennemtvinge en våbentilstand. De amerikanske pressioener på de to forbundsfæller fik støtte fra Kreml, som i det mindste indirekte truede briter og franskmænd med indsats af atomvåben, såfremt de ikke indstillede kamphandlingerne mod Egypten. Her spillede det en underordnet rolle, at de sovjetiske atomvåben slet

ikke var indsats klare til et sådant slag. Pokerspillet fungerede og bekræftede Khrusjtjov i overbevisningen om også i fremtiden at kunne lave international politik med nukleart bluff. Suezkrisen udgør i denne henseende en grundlæggende bestanddel i forhistorien til Berlin- og Cubakriserne.²⁶ På dette tidspunkt havde de to europæiske kolonialmagter ikke andet valg end at trække sig tilbage: De havde måttet indse, ”hvor tæt grænserne [...] var trukket i styrkespillet mellem øst og vest”.²⁷

Konrad Adenauer
Forbundskansler i Forbundsrepublikken
Tyskland 1949-63
(foto fra 1957)

Mens den franske regering den 6. november drøftede ultimatummet, ankom forbundskansler Konrad Adenauer til Paris. Rejsen var allerede blevet aftalt i september, men der var i Bon stemmer, der mente, at det i betragtning af Suezkrisen ville være nærliggende for kansleren at udskyde tidspunktet for mødet med Guy Mollet. Også udenrigsministeriet rådede kansleren til at udsætte mødet og talte for en neutral kurs for at kunne fortsætte ”den hidtil så succesfulde navigeren mellem klipperne af mistro til det ny Tysklands pålidelig-

hed og den arabiske verdens flugt in i DDR's kun alt for optagelsesberedte arme”.²⁸ Adenauer behandlede amerikanerne med kritisk distance, da han antog, at de med hensyn til det tyske spørgsmål var blevet enige med Kreml om at opdele verden i to eksklusive indflydelsessfærer. Han spillede det europæiske kort og brugte Suez-krisen til sammen med Frankrig at uddybe den europæiske integration.

Den franske offentlighed værdsatte, at forbundskansleren viste den i defensiven pressede franske regering sin solidaritet og vist sig som en allieret. Mollet såvel som Adenauer viste sig i deres samtaler rystede over ”Europas afmagt” og roste ”enigheden om at fremme Kul- og Stålunionen dans un esprit de totale confiance”.²⁹ Desuden tilskyndede spærringen af Suezkanalen og de vanskeliggjorte olietransporter til Europa politikerne i Vesteuropa til at fremme udviklingen af nye energiformer. Disse nye initiativer mundede ud i oprettelsen af Det Europæiske Atomfællesskab (EURATOM) den 25. marts 1957.³⁰

Endnu mere spektakulær forekommer den opståede enighed mellem Frankrig, Den Tyske Forbundsrepublik og Italien, der foregik bag ryggen af briterne og amerikanerne, om opbygningen af et fælles europæisk atomvåbenpotential, som ikke blot var tænkt som et pressionsmiddel mod USA, men som for mange politikere i de tre lande også var et mål i sig selv.³¹ Det pegede samtidig på Adenauers vilje til at få en ”finger på aftrækkeren” til atombomben.³² Endnu mere entydigt fremstår situation om Fællesmarkedet, hvor Mollet og Adenauer enedes om en køreplan.³³ Suezkrisen betød derfor ikke blot en vigtig etape på vejen til tysk-fransk tilnærmelse,³⁴ men også for integrationsbestrebelsene i Vesteuropa henholdsvis underskrivelse af Romtraktaten den 27. marts 1957.³⁵

Noter

- 1 Forbundsregeringens erklæring om den verdenspolitiske udvikling. Afgivet af forbundskansler Adenauer, 8.11.1956, i: *Dokumente zur Deutschlandpolitik*, III. Reihe/Bd. 2 (1.1. bis 31.12. 1956), 2. Halbband, Bonn-Berlin 1963, S. 873ff.
- 2 Se Jost Dülffer, Atomkriegsgefahr 1956? - Die Suez- und Ungarn-Krise, i: samme, *Im Zeichen der Gewalt. Frieden und Krieg im 19. und 20. Jahrhundert*, Köln 2003, s. 219-237, her: s. 223.
- 3 Se David Carlton, *Britain and the Suez Crisis*, London 1981; William R. Louis/Roger Owen (eds.), *Suez 1956. The Crisis and its Consequences*, Oxford 1992; Maurice Vaisse (ed.), *La France et l'opération de Suez de 1956*, Paris 1997; Winfried Heinemann/Robert Wiggershaus (Hrsg.), *Das internationale Krisenjahr 1956*, München 1999.
- 4 Se indledningsvis Corine Defrance/Ulrich Pfeil (Hrsg.), *Der Elysée-Vertrag und die deutsch-französischen Beziehungen 1945 - 1963 - 2003*, München 2005.
- 5 Se Peter Fischer, *125 Jahre Suezkanal*, Berlin 1994.
- 6 Se John Darwin, Diplomacy and Decolonization, i: *Journal of Imperial and Commonwealth History*, 28 (2000) 2, s. 5-24.
- 7 Georges-Henri Soutou, *La Guerre de Cinquante Ans. Les relations Est-Ouest 1943-1990*, Paris 2001, s. 337.
- 8 Se Alfred Grosser, *Affaires extérieures. La politique de la France 1944/1984*, Paris 1984, s. 135.
- 9 Se Dietrich Rauschnig, *Der Streit um den Suezkanal*, Hamburg 1956; Herbert von Broch (Hrsg.), *Die großen Krisen der Nachkriegszeit*, München 1994
- 10 Se Gamal Abdel Nasser, *Egypt's Liberation*, Washington 1955.
- 11 J. Dülffer (note 2), s. 221.
- 12 Se Tony Shaw, Eden, *Suez and the mass media*, London-New York 1996.
- 13 Se Jean-Yves Bernard, *La genèse de l'expédition franco-britannique de 1956 en Égypte*, Paris 2003.
- 14 Se Stanislas Jeannesson, *La guerre froide*, Paris 2002, s. 52.
- 15 Se Anthony Eden, *Mémoires*, Bd. 3: 1945 - 1957, Paris 1960, s. 598.
- 16 Se Henry Laurens, *Le Grand Jeu. Orient arabe et rivalités internationales*, Paris 1991.
- 17 Se A. Grosser (note 8), s. 136
- 18 Se Ernst Weisenfeld, *Geschichte Frankreichs seit 1945*, München 1997(3), s. 117.
- 19 Se Marc Ferro, *Suez, Naissance d'un tiers-monde*, Bruxelles 1982
- 20 Se Yves Bénot, La décolonisation de l'Afrique française (1943-1962), i: Marc Ferro (ed.), *Le livre noir du colonialisme. XVIe-XXIe siècle: de l'extermination à la repentance*, Paris 2003, s. 689 - 741, her: s. 722.
- 21 Citeret efter Jacques Bariéty, Le mythe de Munich, la France et l'Affaire de Suez, 1956, i: Fritz Taubert (Hrsg.), *Mythos München*, München 2002, s. 237-253.
- 22 Jean Lacouture, *Nasser*, Paris 1971, s. 154.
- 23 Se til overblik Bernd Stöver, *Der Kalte Krieg*, München 2003; Rolf Steininger, *Der Kalte Krieg*, Frankfurt/M. 2003; Jost Dülffer, *Europa im Ost-West-Konflikt 1945 - 1990*, München 2004.
- 24 Se Wilfried Loth, *Helsinki, 1. August 1975. Entspannung und Abrüstung*, München 1998, s. 55.
- 25 Citeret efter ebd., s. 51.
- 26 Se Wladislaw Subok/Konstantin Pleschakow, *Der Kreml im Kalten Krieg*, Hildesheim 1997, s. 270ff.
- 27 Stefan Martens, Frankreich seit dem Ende des Zweiten Weltkriegs, i: Ernst Hinrichs (Hrsg.), *Kleine Geschichte Frankreichs*, Stuttgart 2006, s. 433.
- 28 Rolf Pfeiffer, Ein erfolgreiches Kapitel bundesdeutscher Außenpolitik: Die Adenauer-Regierung und die Suez-Krise von 1956, i: *Historische Mitteilungen*, 13 (2000), s. 213 - 232, her: s. 225.
- 29 Ulrich Lappenküper, Diplomatische Faktoren: Die deutsch-französische Annäherung im europäischen und transatlantischen Zusammenhang 1950-1958, i: Hélène Miard-Delacroix/Rainer Hudemann (Hrsg.), *Wandel und Integration. Deutsch-französische Annäherungen der fünfziger Jahre*, München 2005, s. 69 - 86, her: s. 84; se udførligere samme, *Die deutsch-französischen Beziehungen 1949-1963. Von der "Erbfeindschaft" zur "Entente élémentaire"*, München 2001, s. 914ff.
- 30 Se Marie-Thérèse Bitsch, *Histoire de la construction européenne*, Bruxelles 1999, s. 114.
- 31 Se R. Pfeiffer (note 28), s. 231.
- 32 Se Georges-Henri Soutou, *L'alliance incertaine. Les rapports politico-stratégiques franco-allemands, 1954 - 1996*, Paris 1996, s. 55ff.
- 33 Se Gerhard Brunn, *Die Europäische Einigung von 1945 bis heute*, Stuttgart 2002, s. 113f.
- 34 Se Jean-Paul Cahn/Klaus-Jürgen Müller, *La République fédérale d'Allemagne et la guerre d'Algérie (1954-1962)*, Paris 2003, s. 86ff.
- 35 Vigtige aftaler mellem Forbundsrepublikken og Frankrig for Romtraktaten var allerede blevet indgået under forhandlingerne i La Celle-Saint-Cloud i oktober 1954; se Guido Thiemeyer, *Vom "Pool Vert" zur Europäischen Gemeinschaft. Europäische Integration, Kalter Krieg und die Anfänge der Gemeinsamen Europäischen Agrarpolitik 1950-1957*, München 1999, s. 127ff..

Billedhenvisninger

- Side 2: Stevan Kragujević (1922–2002), This image is a courtesy of Tanja Kragujević, Stevan Kragujević's daughter.
- Side 3, v.: United States Army Signal Corps. Harry S. Truman Library & Museum.
- Side 3, h.: Collectie Fotocollectie Afgedruken ANEFO Rousel.
- Side 4: Moshe Pridan, National Photo Collection of Israel.
- Side 5: Royal Navy, Imperial War Museum.
- Side 6: Royal Navy, Imperial War Museum.
- Side 7: Brazilian National Archives.
- Side 8: Peter Bouserath, Konrad-Adenauer-Stiftung

Forlaget ELLEKÆR ApS

www.ellekar.dk

Publiceret april, 2025

Grafisk udformning: Dorte Pugliese

Billedredaktion: Jens Ellekær

Dette skrift er licenseret under en
Creative Commons Kreditering-Ik-
kekommerciel-Ingen afledninger 4.0
International-licens.